

BX 1757

L5

V. 2

1895

FONDO MONASTERIO
VALVERDE Y TELLEZ

HOMO APOSTOLICUS

TRACTATUS XVI.

DE POENITENTIAE SACRAMENTO

CAPUT I.

De materia et forma.

1. De materia remota et proxima.
2. An Religiosi debeant confiteri semel in mense.
3. An peccata confessa sint materia apta.
4. An distinguenda sint peccata jam confessa a non confessis.
5. An necessarium verbum te. An verba peccatis tuis. An cetera verba. An per verbum absolvo possint absolvi censura. Requiritur praesentia poenitentis.
6. De absolute sub conditione.

1. Poenitentia accipitur uti virtus, et uti Sacramentum; uti virtus definitur: *Virtus tendens in destructionem peccati, quantum est offensa Dei medio dolore, et satisfactione.* Uti Sacramentum: *Est Sacramentum consistens in actibus poenitentis, et in absolute sacerdotis.* Poenitentia uti virtus semper fuit necessaria *necessitate medii* ad salutem, sed tanquam Sacramentum in nova Lege adhuc est necessaria *necessitate medii* lapsis in mortale, post Baptismum, saltem in voto, sive desiderio, si non potest realiter suscipi. Materia remota hujus Sacramenti juxta s. Thomam (1), et communem sententiam, sunt peccata post Baptismum commissa; sed peccata mortalia sunt materia necessaria; venialia, et mortalia alias confessa sunt materia *suffi-*

(1) 3. p. q. 84. a. 1. ad 1. 2.

II.

ciens; nam haec sufficiunt ut recipiatur absolutio, sed nemo tenetur ea confiteri. Materia *proxima* juxta eundem s. Th. (2), sunt actus poenitentis, a Trid. nuncupati *quasi materia*, quia non sunt materia physica; prout est illa caeterorum Sacramentorum; ii actus sunt (ut declaravit Concilium) contritio, confessio et satisfactio. Satisfactio tamen non est pars essentialis ut sunt duae primae, sed tantum *integralis*; nam sine illa in aliquo casu bene potest esse validum Sacramentum. Hoc est contra Scotum, qui vult totam essentiam consistere in sola absolute.

2. Loquendo de materia remota, dictum est venialia, et mortalia alias confessa esse tantum materiam sufficientem. Sed in hoc quaeritur 1. an Religiosi et Moniales teneantur ad confitendum saltem semel in mense, quamvis mortalibus non sint gravati? Dubium oritur ex *Clement. Ne in agro*, §. *Sane, de statu Monach.* ubi (cum sermo fiat de Monach. benedictinis) sic dicitur: *Sane singulis mensibus tam in monasteriis quam extra (sublata occasione quacumque) ad confessionem saltem semel accedant omnes et singuli monachi. Et in prima dominica mensis cujuslibet in monasteriis semper communicent.* His positus, alii dd. Azor. Vasq. Hurta-

(2) Ib. a. 2.

009397

HE
 dus, etc. (1) dicunt hoc esse præceptum obligans sub culpa gravi; unde dicunt teneri Religiosos quolibet mense confiteri, licet gravibus peccatis obnoxii non sint. Sed communis Sotus Can. Cajetan. Navar. Molfes. et Megal. (2) tenent præfatam Clementinam præceptum grave non inducere. Imo p. Suar. (3) dicit præfatam Decretum non importare præceptum. Sed tantum consilium; et deducit ex Tridentino sess. 25 c. 40. ubi cum sermo fiat de mortalibus, sic dicitur: *Attendant diligenter Episcopi, et ceteri Superiores sanctimonialium, ut in constitutionibus earum admoneantur sanctimonialiales, ut saltem singulis mensibus confessionem peccatorum faciant et Eucharistiam suscipiant* Ex quibus verbis concludit p. Suar., quod nisi constet quod constitutiones religionis obligent sub gravi, nulla rigorosa obligatio de hoc habetur. Et idem sentiunt Castropal. Can. Præpos. Vivald. Leand., etc. apud Salmant. (4). Et hoc quod dicunt auctoritate confessione dicunt etiam de Communione.

3. Quæritur 2. an peccata alias confessa sint materia apta ad recipiendam absolutionem? Dubium oritur ex eo quod peccatum remissum non est amplius capax remissionis; unde videtur non esse materia apta confessionis. Sed est communis sententia, et usus fidelium, qui id admittit cum s. Thoma (5). Suar. Castrop. Salm. etc., et est certum ex Extravaganti *1. de Privil. §. Verum, in fine*, ubi dicitur: *Ul eorundem peccatorum iteretur confessio, reputamus salubre*. Nec obstat dicere quod peccatum remissum non est amplius peccatum, quia peccatum licet remissum semper est peccatum

(1) Apud Dianamp. 8. tract. 1. resp. 46. — (2) Ib. p. 3. tr. 3. resp. 4. — (3) in 3p. sess. 2. — (4) Castrop. tr. 23. d. unde Poen. p. 20. §. 2. n. 6. Can. relect. de Poen. c. 3. At vero Salm. tr. 6. c. 7. n. 33. — (5) In 4. d. 17. q. 3. a. 3. q. 5. ad 4.

commissum; unde bene potest esse materia Sacramenti non semel, sed iterum atque iterum et amplius, ut ipsa aqua bene potest esse materia multorum baptismorum (6).

4. Quæritur 3. an in confessione sint necessario distinguenda peccata confessa a non confessis. Respondetur negative cum Bonac. Lug. Conc. et Sanch., modo hoc non sit necessarium ob occasionem proximam, quæ removenda foret, aut ob casum reservatum, aut ob aliam circumstantiam (7).

5. Forma Sacramenti poenitentiae sunt verba sacerdotis: *Ego te absolvo a peccatis tuis*. Autumant nonnulli auctores primævis temporibus formam fuisse deprecatoriam, prout est nunc (ut testatur Martene et Tourn.) forma Græcorum; sed quoad Latinos, hoc negant Baronius. Gonet et alii (8). Sed hic quæritur 1. an sit de essentia verbum *te*? Negat Lugo et Wigandt sentientes satis exprimi verbum *te* per alia in forma contenta, id est *a peccatis tuis*. Sed communissime affirmant Bonac. Castropal. Conc. et Holzman. Et quia hæc sententia est etiam probabilis, hæc in praxi tenenda est, cum proscripta sit ab Innoc. XI. propos. 4. quæ dicebat licitum esse in conficiendo Sacramento uti opinione probabili. Quæritur 2. an sint necessaria verba *a peccatis tuis*? Negant Milante. Conc. Lugo Holzman. etc., nam (dicunt) ex circumstantiis sufficienter determinantur alia verba ad peccata poenitentis. Et in Catechism. rom. (p. 2 n. 14.) alia verba non exprimuntur de formæ essentia, quam: *Ego te absolvo*. Sed multi alii dd. ut Paludan. Major. Croix Mazz. etc., volunt esse necessaria, quia si valeat ea ratio adversariorum, dicunt etiam verbum *te* posse reficere. Et quia hæc sententia est etiam probabilis, hæc sequenda est, ut confiten-

(6) I. 6. n. 427. dubit. 2. — (7) n. 425. ad 2. — (8) N. 430.

tur iidem adversarii Holzman Ronc. etc. Et omnes conveniunt esse grave, si omittantur (1). Est sententia communis contra Durandum (doctorem cateroquin doctum, sed extravagantem in suis opinionibus) verba *in nomine Patris*, etc. non esse de essentia; et communissime dicunt Bonac. Castrop. Salm. Croix etc. quod ea omittere non excedat veniale (2). Cætera verba: *Misereatur*, etc. *Indulgentiam*, etc., commune est quod possunt omitti citra peccatum. Et idem dicunt dd. de verbis: *Domine noster Jesus Christus*, etc. dum Trident. sess. 14. c. 3. dicit tantum quod, excepta forma, alia preces *laudabiliter adjunguntur*. Sed p. Concina contendit omittere præfata verba esse veniale, et non sine ratione, dum Rit. rom. (*de Form. absol.*) dicit: *In confessionibus frequentioribus omitti potest, misereatur etc., et satis erit dicere: Dominus noster Jesus Christus usque ad illud, passio etc. Urgente vero aliqua gravi necessitate in articulo mortis, breviter dicere poterit: Ego te absolvo ab omnibus censuris, et a peccatis tuis. In nomine Patris, etc.* (3). Commune est sacerdotem per illa verba *Te absolvo* posse absolvere tam a peccatis, quam a censuris. Nihilominus dicunt recte Concina Sotus Salmant. etc. facere hoc contra Ecclesiæ morem; nisi esset (ut probabiliter dicunt Holzman. Viva etc.), quia nulla esset suspicio quod poenitens aliquam incurrisset censuram (4). Certum est autem formam proferendam esse præsentem poenitentem: et fuit damnata a Clemente VIII. an 1602. die 20. Junii, propositio quæ dicebat: *Licere per litteras, seu internuntium confessario absenti sacramentaliter confiteri, et ab eo absente absolutionem obtineri*. Et declarando Pontifex absolutionem illicitam, ut bene advertunt Salm.,

(1) N. 430. dubit. 2. — (2) Ib. dubit. 3. — (3) Lib. 6. n. 430. v. verba autem. — (4) Ib. dubit. 4.

declaravit etiam esse invalidam; quia Papa in casibus necessitatis non potuisset eam prohibere. Et Paulus V. anno 1604. die 14. Julii id prohibuit, licet præcessisset confessio in præsentia facta (5). Talis præsentia sufficit ut sit moralis, nempe in ea distantia in qua solent homines voce usuali, licet alta, alloqui. Hanc distantiam Sporer et alii extendunt ad 20. passus; dicunt tamen quod si poenitens a confessario discessit, confessarius eum arcessere debet, ut absolvat, cum id commode fieri potest. Cæterum ait ipse Sporer, cum Bonac. et Gobat, quod sine scrupulo potest confessarius absolutionem impartiri poenitenti, cum certo scit parum distare. Tenet rationabiliter Tamb. quod si absolutio daretur ei qui ex tecto præcipitat, debet dari sub conditione, cum dubium sit an in tanta distantia adsit præsentia moralis. Advertunt tamen communiter dd., non referre quod poenitens absolutionem non audiat. Imo prudenter admonet Croix ut absolutio submissa voce proferatur, ut si forte aliquis dimittitur non absolutus, alii id non animadvertant (6).

6. Quæritur hic ultimo quando nam sit valida et licita absolutio, quæ datur sub conditione? Si conditio est de futuro, communiter dicunt invalidam esse. Admittit tamen p. Viva, posse ita conferri absolutionem: *Absolvo te si Deus cognoscit quod restitues id quod debes*; sed recte id negant Coninch. Dica. Conc. Tournel. etc. quia cum Deus in hominum manus Sacramentorum administrationem commiserit, non possunt apponi conditiones quæ hominibus innotescere nequeunt (7). Si contra conditio est de præterito, aut de presenti, omnes conveniunt eam esse validam, et etiam licitam, cum justa adest causa, juxta sententiam communem (contra pauciores), ut dictum est *Tract. 14. n. 3. Causæ au-*

(5) N. 428. — (6) N. 429. — (7) N. 431. et etiam n. 27.

tem justæ sunt 1. si confessarius prudenter dubitat de absolutione collata; Suar. Lugo Ronc. Bonac. Salmant. Croix etc.; 2. si dubitatur de poenitentis dispositione, et contra adesset necessitas eum absolvendi, ut dicitur *Tract. ult. punct. 4. et 7.*, loquendo de pueris, et moribundis. Cæterum plerumque confessarius debet esse certus de poenitentis dispositione, ut eum licite absolvere possit; quare recidivi, non solum in peccata mortalia, sed etiam in venialia, non possunt absolvi, nisi certa dent signa suæ dispositionis, ut dicitur *punct. 2. præfati Tractatus ultimi*; 3. ut dicit Bonac. recte absolvi possunt sub conditione illæ personæ piæ quæ confitentur de solis imperfectionibus, circa quas dubitatur an ob advertentiæ defectum pertingant ad venialia; et hoc non videtur improbabile, cum justa causa videatur eas ita absolvendi, ne hujusmodi animæ hujus Sacramenti fructu careant per multum tempus. Dico *per multum tempus*, quia hoc non admitterem, nisi semel in mense. Dicit præterea Sporer quod confessarius potest absolutionem impertiri, si dubitat de jurisdictione; sed hoc puto non esse admittendum, nisi cum poenitens existeret in mortali, et alias multum temporis absolutione privari deberet. Hoc cæteroque debet intelligi in solo dubio acti; quia si jurisdictio est positive dubia de jure, idest si probabilis est ob dd. auctoritatem, bene potest absolute conferri: nam tunc supplet Ecclesia, semper ac gravis adest causa, ut diximus *Tr. 1. n. 27.* Præterea dicunt Spor. et Mazz. quod potest absolvi sub conditione poenitens qui est in necessitate communicandi, et est dubie dispositus. Sed in hoc distinguendum est, ut diximus *Tr. 15. n. 34.*, et videndum an dubium sit de peccati actione, aut de confessione peccati jam commissi; quia si poenitens est certus quod grave peccatum patravit, et ejus dispositio est dubia, ille communicare

nequit, licet absolutus fuisset sub conditione; et si non potest communicare, nec etiam potest absolvi; nam tunc deest causa necessitatis communicandi, ut sub conditione absolvetur (1). Vide *n. 34. Tr. 15.*

CAPUT II.

De contritione et proposito

7. Sicut superius vidimus, et sicut declaravit Trid. *sess. 14. cap. 3* tres sunt partes necessariæ Poenitentiae, contritio nempe confessio, et satisfactio. Sigillatim erit sermo de singulis eorum in punctis distinctis. Et primo de contritione.

PUNCTUM I.

DE CONTRITIONE.

8. In quo consistat contritio.
  9. Ex quo motivo producitur.
  10. Quandonam tenemur ad contritionem.
  11. An in articulo mortis, etc.
  12. An sufficiat dolor generalis.
  13. An actus Fidei, Spei, etc.
  14. 15 et 16. An sufficiat attritio sine amore prædominante.
  17. An sufficiat attritio ex timore poenarum temporalium.
  18. An detur Sacramentum validum, et informe.
  19. An dolor debeat præcedere confessionem.
  20. Quantum temporis perduret dolor.
  21. An dolor debeat elici in ordine ad confessionem.
  22. Qui mox se reconciliat, an novum dolorem elicere debeat.
  23. De dolore peccatorum venturum.
8. Quoad contritionem, Trident., *sess. 14. c. 4.* distinguit, et dicit aliam esse contritionem *perfectam*, quæ oritur ex motivo charitatis; aliam *imperfectam*, quæ attritio nuncupatur, quæ concipitur aut ex turpitudinis peccati consideratione, aut gehennarum timore, excludens peccati voluntatem, et veniæ spem includens. Loquamur nunc de contritione *perfecta*, quomodo illa esse debeat, et quando sit necessaria; deinde loquemur de attritione. Contritio definitur a Con-

(1) Lib. 6. n. 432.

cilio: *Animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero*: hinc quæritur hic 1. an contritio consistat in dolore, an vero in detestatione peccatorum. Alii, ut Gonet, volunt consistere in dolore qui præsupponit detestationem; alii in detestatione, quam subsequitur dolor; et hæc 2. sententia est verior, et quasi communis cum Suar. Nav. Cajet. Holzm. Sporer et aliis cum s. Thoma (1) qui dicit: *Exigitur ad remissionem ut homo peccatum detestetur*. Ratio est, quia non jam dolor est causa detestationis; sed detestatio est causa doloris. Cæterum, ut recte dicunt Frassen, Vega, Coninch. Holzm. Sporer et Croix, non est dubitandum quin in uno explicite contineatur aliud; dum qui peccatum detestatur, necessario de illo dolet; et qui de illo dolet, necessario illud detestatur (2).

9. Quæritur 2. ex quo motivo producitur contritio perfecta? Alii dicunt ex offensione irrogata cuicumque attributo divino, misericordiae, justitiæ, etc.; et recte hanc sententiam dicunt Lugo et Suar. esse satis probabilem, dum qui diligit divinam misericordiam, aut justitiam, respectu ad Deum, jam diligit Deum ipsum, cum misericordia et justitia divina sint ipse Deus; et ita contra, quem poenitet offensæ illatæ in divinam misericordiam respectu ad Deum, jam poenitet sui peccati, non jam ob motivum dilectionis erga seipsum, sed erga Deum. Sententia tamen communior vult contritionem procedere debere ex offensa facta in divinam bonitatem, cum contritio, ut docet Trid., oriatur ex charitate et charitas, juxta sententiam communior, habet pro objecto Dei bonitatem, in quantum illa comprehendit omnes divinas perfectiones ut diximus *Tr. 4. n. 9.* (3).

10. Quæritur 3. Quando obliget

(1) 3. p. q. 87. a. 1.— (2) L. 6. n. 435.— (3) L. 6. n. 436.

præceptum contritionis? Certum est obligare, 1. in periculo mortis. 2. Quando homo tenetur ad eliciendum actum amoris, quem, ut diximus (*Tr. 4. n. 13.*), quilibet tenetur elicere semel in mense. 3. Licet sit probabile quod extra periculum mortis non adsit præceptum speciale contritionis, unde dixit s. Thomas (4) impoenitentiam finalem non esse peccatum grave speciale; nihilominus præscindendo ab obligatione annualis confessionis, dicimus peccare graviter contra charitatem erga seipsum, qui diutius perseverat in peccato, ut dicit s. Thomas, dum qui caret gratia, non potest diutius in grave aliud peccatum non labi: *Sine gratia justificante*, ait s. Doctor (5), *quod diu maneat absque peccato mortali, esse non potest*. Quantum autem sit hoc longum tempus, Conc. et Ronc. putant esse hebdomadam circiter; alii tamen communius, ut Castrop. Laym. Lugo Salmant. Henno Elbel etc., dicunt esse spatium anni. Prima opinio mihi videtur nimis rigida, sed nec acquiescere possum secundæ, saltem ob obligationem quæ adest (ut diximus) eliciendi actum charitatis semel in mense; verum tamen est quod rudes difficulter eam obligationem advertant (6). Voluntatem nonnulli esse obligationem contritionis peccatoribus quolibet die festo, ut adimpleatur finis sanctificandi festa; sed hoc communiter negatur, quia (ut dictum est cum s. Thoma *Tr. 2. n. 28.*) finis præcepti non cadit sub præcepto.

11. Quæritur 4. an in mortis articulo, qui cum sola attritione confitetur, teneatur etiam ad eliciendam contritionem? Affirmat prima sententia cum Suar. Bonac. Conc. etc., sed secunda sententia multo communior cum Lugo Laym. Conc. Castropal. Ronc. Holzm. Salm. Becan. Sporer. etc. negat et Suarez appellat eam valde probabilem, quia dato quod

(4) 2. 2. q. 14. a. 2.— (5) 1. 2. q. 109. a. 8.— (6) L. 6. n. 437. dubit. 1.